

UNIVERZITET CRNE GORE FILOLOŠKI FAKULTET NIKŠIĆ			
23. 11. 2022.			
	BR.	PRILOB	VRIJEDNOST
01	2979		

UNIVERZITET CRNE GORE

FILOLOŠKI FAKULTET

NIKŠIĆ

VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Odlukom Vijeća Filološkog fakulteta br: **01-3466**, 24.11.2021. godine, imenovana je Komisija za ocjenu master rada pod nazivom *Stvaranje polisemije u jeziku* kandidatkinje *Ksenije Boričić* (broj indeksa 02/20), Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, smjer: Nauka o jeziku, u sljedećem sastavu: doc. dr Nataša Jovović (mentorka), prof. dr Rajka Glušica i prof. dr Zorica Radulović. Komisija Vijeću podnosi Izvještaj o ocjeni master rada.

IZVJEŠTAJ O OCJENI MASTER RADA

Master rad *Stvaranje polisemije u jeziku* kandidatkinje *Ksenije Boričić* napisan je na osamdeset strana standardnog formata. Pored uvodnih napomena datih u *Apstraktu* (na crnogorskom i engleskom jeziku) i *Uvodu*, osnovnu strukturu rada čine poglavlja: *Polisemija*, *Odnos polisemije sa drugim leksičko-semantičkim kategorijama*, *Pristupi proučavanju leksičkog značenja*, *Komponencijalna analiza*, *Mehanizmi nastanka polisemije*, *Polisemantične lekseme (značenja i analiza)*, *Profil polisemantičnih leksema*, *Zaključak i Literatura*.

KONCEPCIJA RADA

U uvodnom poglavlju kandidatkinja opisuje predmet i cilj izučavanja, obrazlaže hipoteze i metodološki okvir kao i istraživački korpus. Predmet ovog rada čini leksička pojava polisemije sa osvrtom na različit mehanizme njenog stvaranja u jeziku (Tafrá, 1986, Šipka 1996, Gortan Premk 1997, Dragićević 2007, Milanov, 2017).

Rad se sastoji iz dva dijela od kojih prvi obuhvata teorijska polazišta iz oblasti polisemije i njenog stvaranja, a drugi se odnosi na njihovu konkretnu primjenu kroz analizu ekscerpiranih primjera iz *Rečnika srpskohrvatskog narodnog i književnog jezika*.

Prva tematska cjelina je *Polisemija* u okviru koje su objašnjeni pojmovi i pojave: *polisemije, zastupljenosti polisemije u jeziku, odnos polisemije i monosemije, uzroci polisemije, polisemantična struktura, problem osnovnog značenja, kognitivni razvoj i polisemija i polisemija nepromjenljivih riječi*. Akcenat u ovom dijelu rada stavljen je na definisanje ove pojave, otkrivanju mogućih uzroka njenog nastanka kao i sagledavanje odnosa među značenjima višeznačne lekseme.

U drugoj cjelini *Odnos polisemije sa drugim leksičko-semantičkim kategorijama* kandidatinja se bavi sagledavanjem kompleksnih relacija koje polisemija uspostavlja sa kategorijama: homonimije, sinonimije, antonimije, hiponimije, autotroponimije, leksičko-gramatičke polisemije, frazeologije, deplecije, perspektivizacije i platisemije. Pri tome se kao najzahtjevniji ispostavio odnos sa homonimijom, budući da su u pitanju bliske leksičke pojave.

Poglavlje *Pristupi proučavanja leksičkog značenja* razmatra pitanje koji pristup proučavanju lekseme je najbolje iskoristiti u svrhu istraživanja. Konsultujući relevantnu literaturu ispostavlja se da je metod komponencijalne analize metodološki utemeljen, stoga je u ovom dijelu rada sažeto prikazan njegov teorijski osnov. Komponencijalna analiza je postupak koji se dosta neujednačeno primjenjuje u praksi, stoga je u radu odabran postupak zabilježen u domaćoj literaturi (Gortan-Premk, 1997, Dragičević, 2007).

U narednom poglavlju, *Mehanizmi stvaranja polisemije*, kandidatinja navodi tri najčešće leksičke figure uz pomoć kojih leksema može usložiti svoje značenje. U pitanju su postupci metafore, metonimije i sinegodohe. S obzirom na istaknutu sličnost među njima posebna pažnja bila je posvećena distinkciji među metaforom i metonimijom, kao i metonimijom i sinegodohom.

Prikazujući rezultate istraživanja kroz *Značenje i analizu polisemnih leksema iz rječnika SANU* kandidatkinja metodom komponencijalne analize analizira 32 lekseme odabrane po unaprijed utvrđenim kriterijumima, a onda u segmentu rada *Profil polisemantičnih leksema* iznosi uočene zakonitosti i pravilnosti koje su uočene u procesu usložnjavanja značenja.

U *Zaključku* kandidatkinja sumira temeljne rezultate istraživanja.

Literatura sadrži reference koje se koriste u radu.

METODE I PREDMET ISTRAŽIVANJA

Predmet istraživanja ovog rada je stvaranje polisemije u jeziku. U cilju što potpunijeg pristupa teorijskom objašnjenju ove pojave i testiranja hipoteza postavljenih u uvodnom dijelu, svoju primjenu našle su metode analize, dedukcije, komparacije, indukcije, deskripcije i diskusije.

Analitički metod je specijalizovan kao metod komponencijalne analize, kojoj su podvrgnute lekseme koje ostvaruju više značenja, a ispunjavaju i kriterijume koji su zadati: nove i do sada neistražene lekseme, lekseme koje su specifične za crnogorski jezik, lekseme koje imaju razuđenu polisemantičnu strukturu. Komponencijalna analiza je semantički postupak koji podrazumijeva raščlanjivanje značenja lekseme na manje jedinice – seme, čime se omogućava upoređivanje sličnosti tj. različitosti u značenju lekseme.

Ova problematika do sada nije bila ispitivana na korpusu crnogorskog jezika, što temu čini vrlo aktuelnom i ostavlja prostora za brojna istraživanja u montenegristici u budućem periodu.

ISTRAŽIVAČKA PITANJA

Istraživanje kandidatkinja počinje pretpostavkom da je metafora leksički postupak čijom upotrebom nastaje najveći broj novih značenja. Druga hipoteza tiče se razuđenosti polisemantične strukture, za koju je u literaturi konstatovano da broji od 5 do 15 značenja. Treća hipoteza se zasniva na tvrdnji da su polisemizaciji podložne najčešće riječi domaćeg porijekla, sa kraćom (do pet fonema osnovom), tvorbena proste, uglavnom promjenljive, i one koje se odnose na čovjeka i njemu blisko okruženje i aktivnosti koje sprovodi. Četvrta hipoteza postavlja radijalno-lančani tip nastanka polisemantične strukture kao najčešći.

Sumirajući rezultate koji su dobijeni u analitičkom dijelu rada možemo konstatovati da su se hipoteze djelimično ispostavile tačnim, pokazujući tako da se lekseme koje su bile predmet istraživanja uklapaju u do sada predstavljen profil višeznačnica, ali i da pokazuju neke svoje osobenosti.

ZAKLJUČCI I NAUČNI DOPRINOS

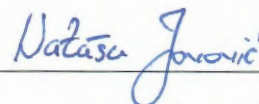
U svom radu kandidatkinja je argumentovano i temeljno odgovorila na pitanja koja se tiču teorijskih određenja polisemije, razgraničenja polisemije i srodnih joj pojava kao i predstavljanja načina njenog nastanka u jeziku. Sve navedeno prethodilo je kompleksnoj analizi koja je pokazala put razvoja polisemantične strukture kroz sematički postupak komponencijalne analize. Kobinujući praksu komponencijalne analize poteklu od autorke Gortan-Premk (1997) i podjele sema koje je u svojoj studiji ponudila Rajna Dragičević (2007) pokazan je pristup kojim je moguće analizirati veliki dio leksike. Imajući u vidu da su se sva prethodna istraživanja ovog tipa (Dešić, 1990, Milanović i Stojanović, 2012) odnosila na jedan dio rječnika i odgovore koji važe za taj korpus, kao i da su se autori u nekim djelovima čak i mimoilazili sa zaključcima koji se tiču profila polisemantične lekseme, interesantan prilog ovoj problematici dali su dobijeni rezultati. Analizom odbranih primjera jasno se obrazlažu tvrđenja prisutna u literaturi da je polisemija široko zastupljena jezička pojava koja u jeziku nastaje putem mehanizama metafore, metonimije i sinegodohe, i to na nekoliko načina: sva novonastala značenja iz primarnog; sukcesivno jedno za drugim; kombinacijom ova dva tipa, kao i da su njoj podložnije promjenljive kategorije riječi, dominantno imenice, konkretno one tvorbeno proste, sa kraćom osnovom (do 4 foneme) a koje označavaju predmete sa kojima je čovjek svakodnevno u kontaktu ili aktivnosti koje često sprovodi.

Kandidatkinja, svjesna svepristunosti polisemije u opštem leksičkom fondu i brojnih pitanja koja su ostala neodgovorena, radom podstiče na dalja naučna istraživanja na ovu temu. Istraživanjem je dat značajan doprinos leksikološkim istraživanjima u okviru montenegriskog, koja svakako zaslužuju više prostora i naučne pažnje.

Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta da prihvati Izvještaj o master radu kandidatkinje Ksenije Boričić i da odobri javnu odbranu pomenutog master rada.

U Nikšiću, 25.11.2022. god.

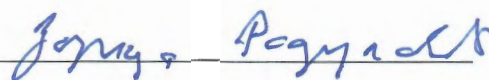
Komisija:

Doc. dr Nataša Jovović, mentor

prof. dr Rajka Glušica

prof. dr Zorica Radulović

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET NIKŠIĆ

PRIJEDLOG
VIJEĆU FILOLOŠKOG FAKULTETA

Predlažem da Komisiju za odbranu master rada pod nazivom *Stvaranje polisemije u jeziku* kandidatkinje Ksenije Boričić (02/20) sa Studijskog programa za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti, smjer: Nauka o jeziku, čine:

1. Doc. dr Nataša Jovović, mentorka
2. Prof. dr Rajka Glušica, predsjednica komisije,
3. Prof. dr Zorica Radulović, članica komisije.

Doc. dr Nataša Jovović

Studijski program za crnogorski jezik i južnoslovenske književnosti

